Konsernihallinto

6485/00.04.00/2026

12.11.2026

Julkinen

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite U 51/2025 vp

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle U 51/2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Pohjois-Savon hyvinvointialueelta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä U 51/2025 vp. Kirjelmä koskee Euroopan komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumiseen ja niihin reagoimiseen sekä päätöksen N:o 1313/2013/EU kumoamista.

Pohjois-Savon hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausuntonsa ja toteaa seuraavaa.

Suomi vastaa Euroopan unionin jäsenvaltiona ensisijaisesti omasta riskienhallinnastaan, ennaltaehkäisystään, varautumisestaan ja valmiudestaan. Euroopan unionin tehtävänä on täydentää ja tukea jäsenvaltioiden toimintaa tilanteissa, joissa kansalliset voimavarat eivät yksin riitä häiriötilanteen tai kriisin hallitsemiseen. Pohjois-Savon hyvinvointialue katsoo, että asetusehdotus vahvistaa unionin ja jäsenvaltioiden yhteistä kykyä varautua vakaviin rajat ylittäviin terveysuhkiin ja vastata niihin.

Ehdotuksen keskeinen sisältö liittyy mm. rajat ylittäviin terveyshätätilanteisiin varautumiseen ja niihin vastaamiseen. Ehdotuksessa säädetään muun muassa lääkinnällisten vastatoimien varastoinnista unionin tasolla, erilaisiin terveysuhkiin varautumisesta, viranomaisten välisestä tiedonvaihdosta sekä terveyssektorin asiantuntijoiden osallistumisesta toiminnan sisällön ja painopisteiden määrittelyyn. Lääkinnällisten vastatoimien saatavuutta, varastointia ja käyttöönottoa koskevissa ratkaisuissa on perusteltua vahvistaa terveysviranomaisten roolia. Jatkovalmistelussa on samalla varmistettava rajat ylittäviin terveysuhkiin varautumisen ja niihin vastaamisen riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Nykyisessä turvallisuusympäristössä on tarpeen vahvistaa pelastuspalvelun, väestönsuojelun, terveysuhkiin varautumisen, terveydenhuollon häiriötilanteiden hallinnan sekä hybridi- ja CBRNE-uhkiin varautumisen yhteensovittamista. Näitä toimintoja tulee tarkastella kokonaisuutena, jossa eri sektoreiden tarpeet ja tavoitteet otettaan tasapainoisesti huomioon. Osa valmiuden resursseista soveltuu sekä pelastustoimen että terveydenhuollon tehtäviin, mikä mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisen yhteiskäytön ja vahvistaa yhteistä toimintakykyä. Terveyshätätilanteisiin liittyvien suorituskykyjen rinnalla on turvattava pelastustoimen operatiivisten valmiuksien, väestönsuojelun ja kriittisen infrastruktuurin suojaamisen kehittäminen. Unionin yhteisiä valmiuksia kehitettäessä tulee ottaa huomioon erityisesti itärajan jäsenvaltioiden turvallisuusympäristöstä aiheutuvat vaatimukset.

Puolustusvoimien terveydenhuolto perustuu Suomessa julkiseen terveydenhuoltoon. Siten siviili-sotilasyhteistyö on merkittävä osa kansallista valmiutta ja poikkeusoloihin varautumista. Tämän vuoksi on myönteistä, että asetusehdotuksessa on otettu huomioon myös siviili-sotilasyhteistyö. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakyky on olennainen osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta, huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa. Kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevan CER-direktiivin toimeenpano korostaa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon asemaa yhteiskunnan elintärkeinä palveluina. Varautumisessa on siten vahvistettava toimijoiden välistä yhteistyötä ja varmistettava kriittisten palvelujen jatkuvuus.

Euroopan unionissa toimii jo useita terveydenhuollon varautumiseen ja häiriötilanteiden hallintaan liittyviä rakenteita, kuten ECDC, HERA sekä rescEU:n CBRN- ja lääkinnälliset valmiudet. Rakenteiden tiiviimpi yhteensovittaminen voi tuottaa synergiaetuja ja tehostaa resurssien käyttöä. Samalla on kuitenkin turvattava jäsenvaltioiden vastuut ja päätösvalta sekä otettava huomioon kansalliset erityispiirteet. ERCC:n yhteyteen suunniteltavan kriisikoordinointikeskuksen tulee tuottaa selkeää lisäarvoa eikä se saa johtaa päällekkäisiin rakenteisiin tai tarpeettomaan hallinnolliseen taakkaan. Jatkovalmistelussa on arvioitava keskuksen suhde olemassa oleviin kansallisiin ja unionin tason kriisinhallinta- ja tilannekuvarakenteisiin. Järjestelmän kehittämisessä tulee lisäksi huomioida Suomen erityinen turvallisuusympäristö, pitkä ulkoraja,

logistiset erityispiirteet ja kansalliset vastuut unionin yhteisten valmiuksien ylläpidossa.

Uhka- ja riskiarvioihin perustuvan suunnittelun sekä yhteisen tilannekuvan kehittäminen unionin tasolla on perusteltua. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastusviranomaisten tilannekuva-, valmius- ja varautumisosaaminen tulee tunnistaa nykyistä paremmin unionin toiminnassa. Terveydenhuollon häiriötilanteiden johtamisen on perustuttava riittävään terveydenhuollon asiantuntemukseen.

Yhteenvetona Pohjois-Savon hyvinvointialue kannattaa asetusehdotuksen tavoitteita. Jatkovalmistelussa on kuitenkin varmistettava, että eri toimijoiden, niin sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen, väestönsuojelun, kriittisen infrastruktuurin suojaamisen ja kuin muun kansallisen varautumisen tarpeet otetaan riittävästi huomioon. Unionin toimien tulee täydentää kansallisia järjestelmiä, vahvistaa käytännön suorituskykyä ja ehkäistä päällekkäisten rakenteiden syntymistä.

Hedman Antti
johtajaylilääkäri

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Pohjois-Savon hyvinvointialueen asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu Sosiaali- ja terveysvaliokunta